

УДК 336.1

Савчук Н.В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних фінансів
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ ТА УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу реформування бюджетної системи в Україні та інших країнах світу, що сприяє подальшому покращенню соціально-економічного розвитку країни. В нашому підході розглядається рівень ефективності бюджетних програм в порівнянні з витратами бюджету. Саме це може характеризувати ефективність діяльності бюджетних установ.

Ключові слова: бюджет, бюджетний процес, бюджетна політика, бюджетна система, інституційний концепт.

Савчук Н.В. МИРОВОЙ ОПЫТ РЕФОРМИРОВАНИЯ БЮДЖЕТНОЙ СИСТЕМЫ И УРОКИ ДЛЯ УКРАИНЫ

Статья посвящена анализу реформирования бюджетной системы в Украине и других странах мира, что способствует дальнейшему улучшению социально-экономического развития страны. В нашем подходе рассматривается уровень эффективности бюджетных программ по сравнению с расходами бюджета. Именно это может характеризовать эффективность деятельности бюджетных учреждений.

Ключевые слова: бюджет, бюджетный процесс, бюджетная политика, бюджетная система, институциональный концепт.

Savchuk N.V. WORLD EXPERIENCE OF BUDGET SYSTEM ORGANIZATION AND LESSONS FOR UKRAINE

The article deals with the analysis of budget system reforms in Ukraine and other countries for further improvement of countries social-economic development. We are investigating efficiency of budgets programmers in comparison with budgets expenditures. This issue characterize the efficiency of budget institutions activities.

Keywords: budget, budget system, budget cycle, budget policy, institutional concept.

Постановка проблеми. Реформування бюджетної сьогодні є закономірним явищем, пов'язано не тільки з еволюцією фінансової системи, але і з точки зору перманентного прагнення споживачів бюджетних благ до кращого життя. Сама бюджетна система належить за своїм змістом до динамічних систем, отже постійно піддається змінам з метою покращення. Зміни щодо бюджетної системи України можна розглядати як з позицій тих зусиль, що спрямовані на подолання накопиченого відставання у формуванні інституціонального середовища функціонування бюджетної системи із втіленням кращих вітчизняних та зарубіжних зразків, так і з позицій періоду часу, протягом якого ця робота проводиться і, нарешті, суспільство зможе отримати певні позитивні результати.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Проблемам розвитку бюджету та бюджетної системи України присвячені праці Й. Бескида, В. Дем'янишина, В. Опаріна, С. Юрія, І.І. Янжула та ін. Віддаючи належне науковому доробку вказаних вчених, зазначимо, що процеси реформування бюджетної системи в Україні все ще не відповідають демократичному суспільству, а вирішення цієї проблеми має безпосередній зв'язок з процесами трансформації бюджетної системи.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в дослідженні концептуальних факторів реформування бюджетної системи, виявлення факторів, які гальмують політичну культуру учасників бюджетного процесу через реформування бюджетної системи і обґрунтування бюджетної політики на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування ефективної бюджетної системи має складатися з двох етапів: створення прозорості і якісної системи управління державними фінансами і програмно-цільового бюджетування. Вітчизняний економіст ХІХ ст. І.І. Янжул підкреслював: «Гарні фінанси можливі лише при гарному управлінні... як і зворотне: гарне управління може існувати тільки там, де гарні фінанси» [1, с. 49].

Нові зміни у розвитку бюджетної системи вимагають розглядати бюджетну систему не з позицій традиційної теорії державних фінансів, яка робить акцент на формуванні дохідної і видаткової частини центрального і місцевих бюджетів, а також розглядає взаємодію між державними та місцевими фінансами в контексті фінансування суспільних благ, а з позицій нової теорії державних фінансів [2; 3; 4]. Вона більш широко враховує взаємодію інститутів, ринків і держав, співпрацю і конкуренцію між державними й приватними учасниками, а також охоплює міжнародні й національні аспекти глобальних проблем, особливо за умов потрясінь реальної економіки і фінансових криз. Увага науковців спрямована на дослідження того, як уряди в індивідуальному порядку спрямовують бюджетні кошти та приватне фінансування на розв'язання глобальних суспільних проблем, а також вивчаються аспекти мобільності факторів виробництва (праці і капіталу) та причини їх міграції в межах різних країн світу. Зовнішні очікування впливають на формування державою бажаної певної національної бюджетної політики, джерело якої перебуває за межами внутрішнього політичного процесу. Такі очікування виникають у результаті формальних міждержавних переговорів, а також неформальних нормотворчості та стандартизації з боку недержавних гравців, зокрема агентів із кредитних рейтингів країн, глобальної мережі громадянського суспільства, міжнародних аудиторів, адвокатів, галузевих лобі [5, с. 53-62].

За своїми функціями бюджетна система покликана вирішувати як загальнонаціональні, так і специфічні проблеми суспільного сектору економіки. Тому в умовах зростання конкуренції за наявні бюджетні ресурси, складність бюджетного процесу і управлінських процедур в системі, а також недовіри громадян до інституційних організацій бюджетної архітектури, які є розпорядниками бюджетних коштів, їх використання та можливості зловживань своїми інституційними привілеями, надзвичайно важливим питанням є оцінка результативності системи загалом

і кожної її ланки для міжнародного порівняння основних індикаторів її активності, визначення вектору розвитку країни на перспективу.

Процес бюджетування в країнах Заходу настільки відкритий для оцінки платників податків, що доцільність масштабного бюджетного фінансування тих чи інших програм розвитку не викликає сумніву [6; 7; 8]. Будь-яке марнотратство бюджетних коштів підживлюється інформацією, котра потрапляє у пресу, як щодо надзвичайно високих зарплат державних чиновників та керівників державних установ, так і стосовно корупційних механізмів, за допомогою яких розподіляються кошти платників податків [9]. Більше того, здійснюється постійний моніторинг суспільних і державних інституцій «калькуляція» їх цільового та ефективного використання [10]. Як відомо, в Україні, діяльність інституційних організацій бюджетної системи також стала предметом жвавого громадського обговорення щодо зловживання статусом некомерційних організацій. Втілення в практику уже набутого світового досвіду оцінки ефективності використання бюджетних коштів може підвищити прозорість і підзвітність бюджетних установ і організацій, змалювати об'єктивну картину стану справ, сприяти підтримці запасу їх конкурентних позицій та наданню органам управління відповідних ланок бюджетної системи важливої інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень.

Прозорість бюджетного процесу у системі забезпечує відповідальність її інституційних організацій – представницька влада і громадське суспільство, володіючи необхідною інформацією, зможуть краще контролювати виконавчу владу і попередити корупцію. Даний процес призведе до удосконалення бюджетної політики і більш ефективному управлінню бюджетними ресурсами. Прозора бюджетна політика веде до довіри як з боку населення, так і з боку інвесторів. Інформація має бути доступною за допомогою інструментів для її активного використання. Вона має будуватися в бюджетній системі на основі Кодексу фінансової прозорості МВФ, в основі якої має бути покладена наступна мета: чіткість ролі і функцій кожної ланки бюджетної системи; інформування громадськості про діяльність усіх інституційних організацій системи; відкритість бюджетної підготовки, виконання і звіту; незалежні гарантії достовірності податково-бюджетної інформації [11].

В окремих країнах постійно моніториться ефективність використання бюджетних коштів і обґрунтовуються перспективи подальшого бюджетування напрямів суспільного і реального секторів економіки. Формальні обриси інституціонального середовища ефективного функціонування бюджетної системи та ДПП розроблені Міжнародним валютним фондом [12]. Окремі дослідники намагаються у своїх працях дати агреговану оцінку для різних країн світу щодо стану й ефективності діяльності бюджетної системи [13]. Інституціональні організації бюджетної системи відповідають перед платниками податків за результати своєї роботи через інститут виборів (національних чи місцевих), але громадський контроль за використанням бюджетних коштів в Україні є не ефективним з огляду на несформованість інститутів громадянського. Дати об'єктивну адекватну оцінку ефективності функціонування ланок бюджетної системи на практиці надзвичайно важко, оскільки аналіз показників ефективності здійснюється економістами-фінансистами за різними групами індикаторів, які часто мало пов'язані між собою. Тому будь-які спроби зробити це викликають серйозну критику

адептів протилежних, часто менш продуктивних, підходів. Тому є потреба у формуванні узагальненої системи критеріїв оцінки ефекту від функціонування бюджетної системи, за котрими можна було б порівнювати їх функціонування у різних економічних системах в територіальному і історичному аспектах.

Світова практика відокремила чотири базові концепції оцінки ефективності функціонування бюджетної системи, жодна з яких не претендує на універсальність, має свої переваги й недоліки: цільова; системних ресурсів; множинності зацікавлених сторін; соціального конструктивізму (Табл. 1).

Таблиця 1
Концепції оцінки функціонування бюджетної системи

Концепція	Характеристика
Цільова	Пов'язує ефективність організації бюджетної системи зі ступенем бюджетного забезпечення цільових програм, досягнення нею основних цілей (зростання добробуту населення і позитивної динаміки економіки), проте, коли цілі організації бюджетного процесу важко піддаються оперативному опису, часто не спрацьовує.
Системних бюджетних ресурсів	Пов'язує ефективність зі здатністю бюджетної системи забезпечити себе грошовими ресурсами, потрібними для її стабільного функціонування і ефективного бюджетування.
Множинності зацікавлених сторін	ґрунтується на тому, що різні групи стейкхолдерів (споживачі бюджетних коштів, донори, інституційні бюджетні організації, державні органи) по-різному сприймають і оцінюють ефективність функціонування бюджетної системи, внаслідок чого її комплексна оцінка виявляється багатовимірною та різні її компоненти часто можуть суперечити один одному. Ситуація ускладнюється особливо тоді, коли у стейкхолдерів немає досить чіткого бачення цілей і лінії системи.
Соціального конструктивізму	Базується на тому, що сприйняття цілей використання бюджетних засобів складається в процесі спілкування та взаємодії різних груп стейкхолдерів, які поступово з'ясовують для себе зміст бюджетного процесу. Зацікавлені сторони можуть коригувати оцінку ефективності не лише через вплив на діяльність інституційних організацій бюджетної системи, а через маніпулювання наявною інформацією, формування суспільної думки.

Джерело: складено автором самостійно на основі [14;15;16;17, с. 1-6]

Різноманіття підходів у науковій літературі до трактування механізмів підвищення продуктивності бюджетної системи вказує на складність цього завдання та відсутність загальноприйнятих методів для його розв'язання. У своїй основі вони є загальними, а їх практичне застосування – проблематичним, оскільки необхідно не лише зібрати точну інформацію про надходження і використання бюджетних коштів, а й опрацювати її належним чином, пов'язуючи їх з економічними показниками.

Сектор економіки, який обслуговує бюджетна система, є особливим, він має суспільний характер. Тому розробка системи індикаторів для оцінки ефективності функціонування бюджетної системи є багатогранною, проте, може передбачати використання насамперед, традиційних фінансових показників, найважливішим серед яких є обсяг прибутків (збитків) в поточних цінах (державні підприємства). Такий показник важко перенести на оцінку діяльності

інституційних організацій бюджетної системи, які бюджетуються, об'єкти державної власності, які обслуговують різні ланки бюджетної системи, так як він фіксує навантаження на бюджетну систему у зв'язку з її бюджетуванням. Проте, незважаючи на це, з економічної точки зору, вони також є виробничою одиницею, котрі продукують певні суспільні блага та витрачають певні бюджетні ресурси [18]. Тому ефективність функціонування ланок бюджетної системи виражається відношенням результату від будь-якого заходу і витрати на реалізацію бюджетних програм і має особливість визначатися якісно і кількісно [19, с. 218; 20, с. 17-19; 21].

Показники оцінки ефективності бюджетної системи аналогічні суспільному сектору, які глибоко аналізує О.В. Длугопольський в своїй роботі «Суспільний сектор економіки і публічні фінанси в епоху глобальних трансформацій» [22, с. 66-78]. Ми ж більше звернемо увагу на критерії ефективності бюджетних витрат в процесі надання бюджетних послуг, які пов'язані із інституціональними факторами.

У підході Ю.М. Вороніна виділяються якісний і кількісний показники ефективності. Якісна складова ефективності функціонування бюджетної системи пов'язана із ефективністю бюджетних витрат, які закладені у бюджетному плануванні. Наприклад, створення інституціонального середовища як передумови для максимально ефективного управління державними (місцевими) фінансами у відповідності з пріоритетами державної бюджетної політики. Кількісна сторона ефективності бюджетної системи – міра досягнення кількісного результату і послідовного порівняння даного результату із сукупністю результатів аналогічних дій [19, с. 231-239].

У науковій літературі існує і інший погляд на дану дефініцію – розкриття ефективності бюджетної системи на основі використання бюджетних коштів як процесу визначення ефективності і продуктивності, а також результативності виконання поставлених завдань [23, с. 31].

Усі три показники пов'язані із досконалістю архітектури бюджетної системи, досконалістю інституціонального середовища. Візьмемо економічність – досягнення заданих результатів із використанням найменшого об'єму бюджетних коштів або найкращого результату із використанням їх об'єму. Спільний контроль з боку громадських організацій за використанням бюджетних коштів спрямований саме на економічність, яка тісно пов'язана із ефективністю бюджетного процесу. Продуктивність – це співвідношення між випуском суспільно-значимої продукції, об'ємом створених суспільних благ і витраченими на отримання цих результатів бюджетних та інших ресурсів. Результативність – міра забезпечення системою відповідності фактичних результатів діяльності запланованим результатам.

У постіндустріальному суспільстві в якому функціонує бюджетна система, основним сектором економіки є сфера послуг, – провідна роль належить інтелектуальній праці у сфері послуг, методологічним інструментом розвитку і оцінювання якого є нова соціально-економічна категорія «результативність праці». Успішній реалізації бюджетної політики відіграє одна із форм інтелектуальної праці – управлінська праця. Адміністративна її складова [24, с. 22] покликана забезпечити координацію діяльності усіх ланок системи в бюджетному процесі і реалізацію бюджетної політики в цілому.

Одним із перших в науковій літературі питання продуктивності і ефективності управлінської праці підняв один із самих відомих вчених в галузі ме-

неджменту Пітер Друкер [25, с. 40]. Розв'язання проблеми поганого урядування та корупції в бюджетній системі і створення, таким чином, інституціональних демократичних рамок для належного урядування підвищує її продуктивність функціонування інституційних організацій в цілому [26]. Тому при наданні державних послуг за бюджетні кошти продуктивність управлінської праці в бюджетній системі має оцінюватися виходячи із кількості наданих послуг, а при визначенні її ефективності, в першу чергу якістю, продуктивністю управлінських рішень і величиною бюджетних затрат [27, с. 50].

Реформа управління бюджетом в Бразилії, яка включала перехід до середньострокового бюджетного планування і реформи міжбюджетних відносин сприяла перетворення держави із постачальника зайнятості і джерела добування засобів у створювача умов для економічного розвитку і поширювача передового досвіду. Ця реформа, яка розпочалася в 1995 році, поставила відносини усіх ланок бюджетної системи Бразилії на нову основу як в інституціональному, так і у фінансовому плані. Прийнятий на основі конституційної поправки «Закон про бюджетну відповідальність» (2000 р.) не тільки підвищив бюджетну дисципліну, а й поставив державні фінанси і управління бюджетом на значно більш стійку основу.

В Бразилії конституційні норми наряду із рамковим законодавством використовують також для формування і реалізації реформ управління бюджетом, хоча в останньому випадку скоріше встановлюють обмеження для бюджетного планування і практики витрат коштів, а не приписують конкретні форми управління бюджетом. Він доповнюється «Законом про бюджетні злочини», який дає можливість переслідувати чиновників і політиків, які порушили даний закон.

Один із найбільш цікавих аспектів згаданого закону полягає в тому, що встановлюючи жорсткі рамки для управління витратами, він одночасно передбачає стимули для ведення сучасної практики управління бюджетом. Зокрема, таких як багатолітнє бюджетне планування, зміцнення управління бюджетом за допомогою інформаційних технологій тощо, які використовувалися для інших інновацій, які сприяли підвищенню прозорості, таких, наприклад, як електронна податкова декларація (використовується в Бразилії 98% платниками податків) [28; 29].

Реформа управління бюджетом в Австралії ставила завдання підвищення конкурентоспроможності країни із врахуванням того факту, що в період між 1950 і 1990 рр. країна опустилася з п'ятого на 15-те місце серед найбільш багатих розвинутих країн. Зміна ролі і функціонування інституційних організацій бюджетної архітектури країни розглядалася в якості ключового елемента знайденого рішення для підвищення конкурентоспроможності Австралії. Втілені значні зміни в міжбюджетні відносини поставили розподіл засобів між бюджетами різних рівнів на більш стабільну і передбачувану основу [30].

Реформа бюджетної системи Канади була спрямована на досягнення принципу процесуальної справедливості при введенні практики бізнес-управління в державному секторі. А втілення таких принципів, як обережність, ефективність, економічність і чесність при роботі з державними ресурсами, створили в Канаді загальну інституціональну культуру, яка в значній мірі спрямована на заміри і оцінку результатів виконання державних програм [31].

Удосконалення бюджетної системи Австралії передбачало послаблення існуючого жорсткого режиму річних бюджетних асигнувань шляхом введення у бюджет

так званих «Flexiklausel», які надавали бюджетним установам більшу свободу у витратах коштів в межах установлених лімітів. Австрійська бюджетна система залишається однією із найбільш радикальних прикладів відмови від сталого практики управління державними фінансами і сектором в Центральній Європі [32].

Внаслідок реформування бюджетної системи Іспанії були реалізовані нововведення в практику управління бюджетом через введення середньострокового бюджетного планування, а також результативних принципів при розподілі бюджетних асигнувань. Останні були введені, зокрема, в галузі послуг охорони здоров'я, вищої освіти і в телерадіомовленні [33]. А у бюджетній системі Німеччини в 90-х рр. ХХ ст. почали активно впроваджувати бізнес-інструменти у формуванні бюджетних ресурсів [34, с. 45].

Висновки з проведеного дослідження. В контексті аналізу ситуації в Україні важливо відмітити такий напрямок реформи, як ув'язка (особливо на місцевому рівні) між середньостроковим бюджетним плануванням і річним бюджетним плануванням.

Якщо у випадку Австралії ми маємо справу з реформуванням державного сектору в цілях підвищення ефективності його функціонування, то на прикладі Іспанії ми бачимо процес, який базується в основному на втіленні інноваційних процедур (контракти з орієнтацією на результат, інновації в механізмах надання послуг) і на реформуванні управління бюджетом.

Створення нових інститутів бюджетної системи є найважливішою стороною державного регулювання. Але щоб змінити бюджетні інститути, необхідно знати поточний стан інституційної організації економіки. Досвід реформування бюджетних систем ряду відмічених країн засвідчує, що складність їх здійснення пов'язані із негнучкістю існуючих формальних інститутів (правових і конституційних основ). Останнє можна подолати тільки при усвідомленні необхідності реформи на усіх рівнях, а також при наявності сильної коаліції реформаторських сил. При цьому необхідно приймати до уваги людську інтекціональність і проблему «соціального ілюзійнізму». Там, де відмічені умови здійснюються, жорсткість правової системи може бути повернута в перевагу, оскільки як тільки буде досягнуто погодження відносно необхідності реформи і принципів реформування, послідовна і успішна реалізація реформи стає більш вірогідною.

Слід також враховувати, що навіть якщо бюджетна політика держави спрямована на знищення бюрократичних бар'єрів і корупції шляхом зміни існуючих інститутів і втілення нових, більш ефективних, то необхідно чітко усвідомлювати, що цілеспрямовані зміни формальних інститутів залежать від інертності неформальних інститутів. Можна планувати які завгодно інституціональні реформи бюджетної системи, які пов'язані з імпортом самих передових інститутів, «але всі плани будуть розбиватися об рифи неформального інституціонального середовища, якщо воно зовсім не комплементарне інститутам, які втілюються» [35, с. 20].

В Україні намічені окремі напрями удосконалення реформування архітектури бюджетної системи. Зокрема, Концепція реформування місцевих бюджетів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 308-р [36] передбачає:

1) упорядкування бюджетного устрою країни – Концепція передбачає законодавче закріплення прав низових ланок бюджетної системи самим визначати свій бюджетний устрій із врахуванням реальної системи місцевого самоврядування;

2) розмежування витратних повноважень і скорочення числа мандатів, які не забезпечені фінансуванням – заходи в цій галузі спрямовуються на вирішення проблеми «спільного фінансування», яке має внести ясність у розподіл відповідальності ряду державних послуг;

3) розмежування податкових повноважень між всіма ланками бюджетної системи і закріплення доходних джерел за місцевими бюджетами: законодавче розширення місцевих дохідних джерел і відмова від практики надмірної централізації податкових надходжень;

4) розробка об'єктивних і прозорих механізмів підтримки регіональних і місцевих бюджетів: перехід до надання допомоги низовим ланкам через відповідні фонди в залежності від признання цієї допомоги;

5) удосконалення управління фінансами на регіональному і місцевому рівнях: введення регуляторів трьох рівнів: а) обов'язкових для виконання мінімальних вимог до регіональних фінансових систем, які встановлені в Бюджетному законодавстві України; б) рекомендованих норм і параметрів, дотримання яких буде враховуватися при наданні фінансової допомоги (субсидій) з централізованого бюджету; в) додаткових, більш високих стандартів управління державними фінансами («Кодекс кращої практики»).

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Янжул И.И. Основные начала финансовой науки. Учение о государственных доходах. – М.: «Статут», 2002. – С. 49 (555 с.).
2. Kaul, Inge Global public goods: international cooperation in the 21st century / edited by I. Kaul, I. Grunberg, M. Stern. – New York; Oxford: Oxford University Press, 1999. – 584 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web.undp.org/globalpublicgoods/TheBook/globalpublicgoods.pdf>.
3. The New Public Finance: Responding to Global Challenges / by I. Kaul, P. Conceicao. – New York; Oxford: Oxford University Press, 2006. – 686 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.bookfi.org/book/792149>.
4. Новые государственные финансы: Ответ на глобализационные вызовы. Под ред. И. Кауль и П. Кунсисанью: пер. на рус. И. Гуровой. – М.: Изд-во «Весь мир» 2006. – 96 с.
5. Ачкасова В.А. Связи с правительством как фактор устойчивости / В.А. Ачкасова // Государство, бизнес, общество: проблемы оптимизации и взаимодействия / Под ред. М. Е. Ильичева. – М.: ИНЭК, 2010. – С. 53-62.
6. Shah A. Budgeting and budgetary institutions / A. Shah. – Washington, D.C., 2007. – 588 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://siteresources.worldbank.org/PSGlp/Resources/BudgetingandBudgetaryInstitutions.pdf>.
7. Hagen J. Fiscal Rules, Fiscal Institutions, and Fiscal Performance / J. Hagen // The Economic and Social Review. – Vol 33. – № 3, 2002. – P. 263-284 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.esr.ie/Vol33_3vonHagen.pdf.
8. Harari M. The Effect of Culture on Functioning of Institutions: Evidence from European Regions / M. Harari, G. Tabellini // Forum. – 2009. – № 1. – P. 13-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cesifo-group.de/portal/pls/portal/docs/1/1192876.PDF>.
9. Аги У. Самое главное в PR: пер. с англ. / У. Аги, Г. Кэмерон, Д. Уилкоккс. – СПб.: Питер, 2004. – 560с.; Koenig T. Culture and Tax Structures / T. Koenig, A. Wagener // CESifo Working Paper № 3748, Febr. 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.CESifo1_wp3748.pdf.
10. Poister T. Measuring Performance in Public and Nonprofit Organizations. – San Francisco, Published by Jossef Bass, 2003. – 316 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.calameo.com/read/00017533882/85c1caae3>.
11. Кодекс надлежащей практики по обеспечению прозрачности в денежно-кредитной и финансовой политике и Декларация принципов // Документ 995-950. Принят 26.09.1999 Временным комитетом МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30415419.
12. Liener I. Reforming Budget System Laws / I. Liener, I. Fainboim // Technical Notes and Manuals 10/01, 2010 (Washington: International Monetary Fund). – 22 p. [Електронний ресурс]. – Режим

- доступу : www.imf.org/external/pubs/ft/tnm/2010/tnm1001.pdf.
13. Anheier K. Civil Society: Measurement, Evaluation, Policy / K. Anheier. – London : Earthscan Publications Ltd., 2004. – 226 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ebookey.org/Civil-Society-Measurement-Evaluation-Policy_255743.html.
 14. Хан Д. Пик. Планирование и контроль: концепция контроллинга / Пер. с нем. / Под ред. и с предисл. А.А. Турчака, Л. Г. Головача, М.Л. Лукашевича. – М. : «Финансы и статистика», 1997. – 800 с.
 15. Баранова И.В. Оценка эффективности и результативности деятельности субъектов государственного сектора экономики : монография. – Новосибирск : САФБД, 2007. – 178 с.
 16. Иванова Е.И. Аудит эффективности в рыночной экономике : учебное пособие / Е.И. Иванова, М.В. Мельник, В.И. Шлейников / Под ред. С.И. Гайдарши. – М. : КНОХУС, 2009. – 308 с.
 17. Чай В.Т. Концептуальные основы анализа эффективности деятельности бюджетной организации / В.Т. Чай, О.А. Заббарова // Аудит и финансовый анализ. – 2008. – № 6. – С. 1-6.
 18. Борисова Е.И. Анализ эффективности в некоммерческом секторе: проблемы и решения / Е.И. Борисова, Л.И. Полищук // Экономический журнал ВШЭ. – 2009. – № 1. – С. 80-100.
 19. Воронин Ю.М. Государственный финансовый контроль: вопросы теории и практики. – М. : Изд. Дом Финансовый контроль, 2005. – С. 218 (432 с.).
 20. Ермилов В.Г. К теории государственного финансового контроля / В.Г. Ермилов // Финансы. – 2005. – № 2. – С. 17-19.
 21. Агапцов С.А. Государственный финансовый контроль и бюджетная политика Российского государства / С.А. Агапцов. – М. : Изд. Дом Финансовый контроль, 2004. – 264 с.; Тарасов А. Государственный контроль в России : монография. – М. : Континент, 2008. – 672 с.
 22. Длугопольский О.В. Суспільний сектор економіки і публічні фінанси в епоху глобальних трансформацій : моногр. – Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2011. – С. 66-78 (632 с.).
 23. Саунин А.Н. Аудит эффективности в государственном контроле : научно-методологическое пособие. – М. : Изд. Дом Финансовый контроль, 2004. – С. 31 (147 с.).
 24. Зудина Л.Н. Организация управленческого труда : учеб. пособие. – М. : «ИНФРА-М», 1997. – С. 22 (256 с.).
 25. Друкер П.Ф. Задачи менеджмента в XXI веке. Пер. с англ. – М. : Изд-во «Вильямс», 2000. – С. 40. (272 с.).
 26. Якість економічного зростання: пер. з англ. / В. Томас, М. Дайлами, А. Дарешвар та ін. / Пер. з англ., наук. ред. пер. О. Кілієвича. – К. : Основи, 2002. – 350 с.
 27. Панкратов А. Результативность как оценка управленческого труда. – М. : LAP LAMBERT Academic, 2012. – С. 50 (244 с.).
 28. OECD Territorial reviews: Brazil – 2013. – OECD Publishing, 2013. – 222 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/international/pdf/brazil_ocde_terr_review_en.pdf.
 29. Melo M. The Political Economy of Fiscal Reform in Brazil. The Rationale for the Suboptimal Equilibrium / M. Melo, C. Pereira, S. Souza. – IDB WP-117. – Inter American Development Bank, Tebrury, 2010. – 85 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iadb.org/res/publications/pubfiles/pubIDB-WP-117.pdf>.
 30. OECD Reviews of Regulatory Reform: Australia 2010: Towards a Seamless National Economy, OECD Publishing, Paris, 2010. – 221 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.finance.gov.au/deregulation/docs/australia_report_final.pdf.
 31. Evans G. DFID Support to Public Administration Reform in Canada. – Institute of Rubric Administration of Canada, March 2008. – 40 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.queensu.ca/csd/publications/Admin_Reform_Ghana.pdf.
 32. Blondal J. Budgeting in Austria / J. Blondal, D. Bergvall // OECD Journal on Budgeting. – 2007. – Vol. 7. – № 3. – P. 1-37 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.austria.org/images/stories/content/finance/Budgeting_in_Austria_OECD.pdf.
 33. Ballart X. The Study of Public Management in Spain: Walter R. (ed.) The Study of Public Management in European and the U.S. a Competitive Analysis of National Distinctiveness. – London and N.Y. : Routledge, 2008. – 1-27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.budrich-journals.de/index.php/dms/article/download/2818/2353>.
 34. Knorz T. The Budget System of the Federal Republic of Germany. – Berlin, Bundesministerium der Finanzen, 2008. – P. 45 (89 p.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bundestanzministerium.de/das-system-der-oeffentlichen-haushalte-and-eng.pdf>.
 35. Вольчик В.В. Институты, экономическая координация и неявное знание / В.В. Вольчик // TerraEconomicus. – 2011. – Т. 9. – № 2. – С. 20 (С. 17-22).
 36. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR070308.html.

УДК 338.24.021.8:378.1:339.9

Сандул М.С.

*аспірант кафедри міжнародної економіки
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ

У статті подано характеристику основних етапів становлення сучасної системи вищої освіти Республіки Корея. Виявлено особливості державної політики країни у цій сфері, а також ключові характеристики спеціальних урядових програм, націлених на посилення конкурентоспроможності системи освіти. Висвітлено сучасний стан та перспективи подальшого розвитку сектору вищої освіти Республіки Корея.

Ключові слова: конкурентоспроможність системи вищої освіти, реформа вищої освіти, реформи освіти в Республіці Корея.

Сандул М.С. ФОРМИРОВАНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КОРЕЯ

В статье представлена характеристика основных этапов формирования современной системы высшего образования в Республике Корея. Определены особенности государственной политики в данном секторе, а также ключевые характеристики специальных государственных программ, нацеленных на повышение конкурентоспособности системы образования. Отражены нынешнее состояние и перспективы развития сектора высшего образования Республики Корея.

Ключевые слова: конкурентоспособность системы высшего образования, реформа высшего образования, реформы образования в Республике Корея.

Sandul M.S. CREATING A COMPETITIVE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION THE REPUBLIC OF KOREA

The article dwells upon the main stages of the development of contemporary system of higher education in the Republic of Korea. Peculiarities of the government's policy as well as key characteristics of the specialized programs aimed at strengthening higher education system's competitiveness are described. Present state and further development perspectives of the higher education system in the Republic of Korea are summed up.

Keywords: competitiveness of the higher education system, higher education reform, reforms in education in the Republic of Korea.